

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z GEOGRAFII:

1. Wpływ na Ocenę Śródroczną i Roczną

Choć za samą pracę domową nie stawia się stopni, jej wykonanie może i powinno być brane pod uwagę przy ustalaniu oceny okresowej/rocznej:

- A. **Kryterium na ocenę bardzo dobrą lub celującą:** W przedmiotowych zasadach oceniania (PZO) warto zapisać, że podejmowanie nieobowiązkowych zadań i wdrażanie wskazówek z informacji zwrotnych jest jednym z kryteriów osiągnięcia oceny bardzo dobrej lub celującej.
- B. **Podsumowanie postępów:** Nauczyciel, wystawiając ocenę roczną, analizuje liczbę zgromadzonych informacji zwrotnych i stopień rozwoju umiejętności ucznia na ich podstawie.

2. Dokumentowanie w Kalendarzu Nauczyciela:

- A. **Kategoria „Praca nieobowiązkowa” bez wagi:** Tworzenie w kalendarzu osobnej kolumny/kategorii przeznaczonej wyłącznie na zadania dodatkowe.
- B. **Wpisy symbolem bezpunktowym:**
 - a. **za1 / + / p** (zaliczone / praca wykonana) – informacja, że uczeń podjął wysiłek i oddał zadanie.
 - b. **IZ** (Informacja Zwrotna) – wpisanie takiego ciągu liter sygnalizuje, że praca została sprawdzona, a uczeń otrzymał ocenę opisową.

3. Obowiązkowe formy sprawdzania wiedzy i umiejętności na lekcji:

- a. **Prace pisemne:** Sprawdziany po zakończonych działach programowych, zapowiadane z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem.
- b. **Kartkówki:** Krótkie formy pisemne (10–15 min) sprawdzające materiał z 1–3 ostatnich lekcji (nie wymagają wcześniejszego zapowiadania).
- c. **Praca z mapą i atlasem:** Wykonywana w trakcie zajęć (praca indywidualna lub w parach).
- d. **Odpowiedzi ustne:** Zależne od analizy materiału źródłowego, mapy lub bieżącego tematu.
- e. **Projekty i praca w grupach:** Zadania problemowe realizowane na lekcji.

II. Kryteria Wymagań na Poszczególne Oceny Szkolne

- **Ocena dopuszczająca (2) – Wymagania konieczne (K):** Uczeń stosuje podstawowe pojęcia geograficzne z pomocą nauczyciela; odczytuje proste, bezpośrednio przedstawione dane z mapy, tabeli i wykresu; rozwiązuje zadania o charakterze wyłącznie odtwórczym.
- **Ocena dostateczna (3) – Wymagania podstawowe (P):** Uczeń samodzielnie definiuje pojęcia; odczytuje i prosto porównuje dane z różnych źródeł; opisuje

typowe procesy i zjawiska przyrodnicze oraz społeczno-gospodarcze; stosuje wiedzę w sytuacjach typowych według wzoru.

- **Ocena dobra (4) – Wymagania rozszerzające (R):** Uczeń sprawnie operuje terminologią geograficzną; samodzielnie analizuje, interpretuje i konfrontuje dane z map, schematów i diagramów; wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe oraz wskazuje prawidłowości w przestrzeni.
- **Ocena bardzo dobra (5) – Wymagania dopełniające (D):** Uczeń wykazuje pełną znajomość programu; swobodnie łączy wiedzę z różnych dziedzin geografii (fizycznej, społecznej, gospodarczej); samodzielnie formułuje wnioski, ocenia zjawiska i rozwiązuje zadania problemowe w nowych sytuacjach.
- **Ocena celująca (6) – Wymagania wykraczające (W):** Uczeń spełnia wszystkie wymagania na ocenę bardzo oraz wykazuje wiedzę i umiejętności znacznie wykraczające poza podstawę programową; samodzielnie stawia hipotezy i rozwiązuje nietypowe problemy naukowe; osiąga sukcesy w konkursach geograficznych na szczeblu wojewódzkim lub ogólnopolskim.

III. Szczegółowe Wymagania Edukacyjne wg Działów Tematycznych

Dział 1: Warsztat Geografa i Kartografia

Wymagania konieczne i podstawowe (K + P):

- Definiuje pojęcia: *geografia, mapa, skala, legenda, poziomica, wysokość bezwzględna, wysokość względna, siatka kartograficzna, siatka geograficzna*.
- Wymienia elementy budowy mapy oraz rozróżnia rodzaje map (ogólnogeograficzne, tematyczne, wielkoskalowe, małoskalowe).
- Przelicza prostą skalę liczbową na mianowaną i podziałkę liniową.
- Orientuje mapę za pomocą kompasu oraz obiektów w terenie.
- Odczytuje z mapy wysokości punktów za pomocą poziomicy i barw hipsometrycznych.
- Wskazuje na globusie i mapie: równik, bieguny, zwrotniki, koła podbiegunowe, południk zerowy i 180°.

Wymagania rozszerzające i dopełniające (R + D):

- Przelicza skale w zadaniach złożonych (np. obliczanie powierzchni lub skali mapy na podstawie odległości rzeczywistej i na mapie).
- Wyznacza dokładne współrzędne geograficzne (szerokość i długość) punktów na mapie.
- Konstruuje prosty profil terenu na podstawie rysunku poziomicowego.

- Porównuje stopień szczegółowości map wykonanych w różnych skalach i dobiera odpowiednią mapę do postawionego celu.

Dział 2: Ziemia jako Planeta i Astronomiczne Podstawy Geografii

Wymagania konieczne i podstawowe (K + P):

- Wymienia planety Układu Słonecznego w kolejności od Słońca.
- Opisuje ruch obrotowy i obiegowy Ziemi (czas trwania, kierunek).
- Podaje główne następstwa obu ruchów Ziemi (dzień i noc, pory roku, strefy oświetlenia Ziemi).
- Wskazuje na mapie/globusie strefy oświetlenia Ziemi: międzyzwrotnikową, dwie umiarkowane, dwie podbiegunowe.

Wymagania rozszerzające i dopełniające (R + D):

- Wyjaśnia przyczynę zmian miejsca wschodu i zachodu Słońca oraz długości dnia i nocy w ciągu roku.
- Przedstawia mechanizm powstawania dnia i nocy polarnej.
- Oblicza czas słoneczny (miejscowy) oraz strefowy dla podanych południków.
- Oblicza wysokość Słońca nad horyzontem w dniach równonocy i przesilen dla dowolnej szerokości geograficznej.

Dział 3: Procesy Endogeniczne i Egzogeniczne Kształtujące Powierzchnię Ziemi

Wymagania konieczne i podstawowe (K + P):

- Definiuje pojęcia: *skała, minerał, wulkan, trzęsienie ziemi, wietrzenie, erozja, akumulacja, lodowiec, krasowienie*.
- Podaje podział skał ze względu na pochodzenie (magmaowe, osadowe, metamorficzne) i podaje ich przykłady.
- Wskazuje na mapie świata strefy sejsmiczne oraz obszary występowania wulkanów (np. Ognisty Pierścień Pacyfiku).
- Wymienia czynniki rzeźbotwórcze (woda, wiatr, lód, grawitacja).
- Opisuje powstawanie doliny rzecznej, wydmy, klifu oraz form polodowcowych (morena, uder).

Wymagania rozszerzające i dopełniające (R + D):

- Wyjaśnia teorię tektoniki płyt litosfery i jej związek z powstawaniem gór (orogenezą), wulkanizmem i trzęsieniami ziemi.

- Wyjaśnia mechanizm powstawania procesów krasowych oraz charakteryzuje formy krasu powierzchniowego i podziemnego.
- Analizuje bilans wody na Ziemi i opisuje procesy niszczące oraz akumulacyjne prowadzone przez rzeki, lądolody i wiatr.

Dział 4: Atmosfera, Hydrosfera i Krajobrazy Świata

Wymagania konieczne i podstawowe (K + P):

- Rozróżnia pojęcia *pogoda* i *klimat*; wymienia składniki pogody oraz elementy klimatu.
- Wymienia strefy klimatyczne i przyporządkowuje im główne strefy krajobrazowe Ziemi (wilgotny las równikowy, sawanna, pustynia gorąca, krajobraz śródziemnomorski, tajga, tundra, pustynia lodowa).
- Odczytuje z klimatogramu przebieg temperatury powietrza i opadów w ciągu roku.
- Wymienia części składowe hydrosfery (oceany, morza, rzeki, jeziora, lodowce, wody podziemne).

Wymagania rozszerzające i dopełniające (R + D):

- Analizuje powiązania przyczynowo-skutkowe między kątem padania promieni słonecznych, temperaturą, ciśnieniem atmosferycznym a globalną cyrkulacją atmosfery (wiatry stałe i okresowe, np. pasaty, monsuny).
- Oblicza średnią roczną temperaturę, roczną amplitudę temperatury oraz sumę opadów na podstawie danych tabelarycznych.
- Wyjaśnia powstawanie prądów morskich i ocenia ich wpływ na klimat przyległych lądów.

Dział 5: Geografia Środowiskowa Polski

Wymagania konieczne i podstawowe (K + P):

- Podaje położenie geograficzne i matematyczno-geograficzne Polski oraz jej granice.
- Opisuje pasowy układ rzeźby terenu Polski (pobrzeża, pojezierza, niziny, wyżyny, góry).
- Wskazuje na mapie główne krainy geograficzne, rzeki (Wisła, Odra), dorzecza oraz Morze Bałtyckie.
- Wymienia cechy klimatu umiarkowanego przejściowego Polski.
- Wymienia formy ochrony przyrody w Polsce i wskazuje wybrane parki narodowe.

Wymagania rozszerzające i dopełniające (R + D):

- Wyjaśnia wpływ ruchów górotwórczych (orogeneza kaledońska, hercyńska, alpejska) i zlodowaceń na rzeźbę terenu i rozmieszczenie surowców mineralnych w Polsce.
- Analizuje ścieranie się mas powietrza nad Polską i jego konsekwencje dla zmienności pogody.
- Ocenia stan środowiska przyrodniczego w Polsce (jakość wód, powietrza, gleb) oraz proponuje konkretne działania na rzecz zrównoważonego rozwoju.

Dział 6: Geografia Społeczno-Gospodarcza Polski

Wymagania konieczne i podstawowe (K + P):

- Podaje liczbę ludności Polski oraz średnią gęstość zaludnienia.
- Definiuje pojęcia: *urodzenia, zgony, przyrost naturalny, migracja, urbanizacja, bezrobocie*.
- Wskazuje główne uprawy, chów zwierząt oraz obszary przemysłowe i turystyczne w Polsce.
- Rozróżnia sektory gospodarki (rolnictwo, przemysł, usługi) i podaje ich przykłady.

Wymagania rozszerzające i dopełniające (R + D):

- Odczytuje i interpretuje piramidę wieku i płci ludności Polski; wyjaśnia przyczyny i skutki starzenia się społeczeństwa.
- Wyjaśnia przyczyny przestrzennego zróżnicowania sieci osadniczej, rolnictwa i przemysłu w Polsce.
- Ocenia zmiany strukturalne w polskiej gospodarce po 1989 roku (upadek starych okręgów przemysłowych, rozwój usług i zaawansowanych technologii).

Dział 7: Regionalna Geografia Świata i Problemy Globalne

Wymagania konieczne i podstawowe (K + P):

- Wskazuje na mapie świata kontynenty, oceany, największe państwa, stolice i formy rzeźby terenu, wyspy, półwyspy, morza, rzeki, jeziora.
- Opisuje wybrane regiony świata:
 - **Europa:** starzenie się ludności, potęgi gospodarcze, walory turystyczne basenu Morza Śródziemnego.
 - **Azja:** monsuny, przeludnienie, kontrast gospodarczy (Indie, Chiny, Japonia).

- **Afryka:** strefowości klimatyczno-roślinna, problem głodu i niedożywienia, pustynnienie.
- **Ameryki:** urbanizacja (megalopolis), gospodarka USA, ochrona lasów Amazonii.
- **Australia i Obszary Polarne:** unikalność przyrodnicza Australii, cechy środowiska Arktyki i Antarktydy.
- Podaje przykłady problemów globalnych (globalne ocieplenie, wycinka lasów, kryzysy migracyjne, terroryzm).

Wymagania rozszerzające i dopełniające (R + D):

- Wyjaśnia mechanizm powstawania cyrkulacji monsunowej oraz prądów morskich i ich wpływ na życie i gospodarkę ludzi.
- Analizuje przyczyny różnic w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego krajów Północy i Południa (wskaźniki HDI, PKB na mieszkańca).
- Ocenia rolę organizacji międzynarodowych (np. ONZ, UE) w rozwiązywaniu konfliktów i problemów ekologicznych.
- Wyjaśnia wpływ zmian klimatycznych na topnienie lądolodów oraz konsekwencje dla poziomu Wszechoceanu.

IV. Oceny bieżące z prac pisemnych są określone przez progi procentowe.

KARTKÓWKI

0%- 30%- ocena niedostateczna

31%- 50%- ocena dopuszczająca

51%- 74%- ocena dostateczna

75%- 90%- ocena dobra

91%- 100%- ocena bardzo dobra

99% + zadanie dodatkowe - ocena celująca

V. ZASADY STOSOWANIA PLUSÓW W OCENIANIU BIEŻĄCYM

Uczniowie mogą otrzymać + za zaangażowanie i aktywność na zajęciach. Jeśli uczeń zbierze 5 plusów, zostają one zamienione na ocenę bardzo dobrą.

VI. Zasady uzupełniania braków i poprawiania ocen

1. Kartkówki są obowiązkowe
2. Nauczyciel informuje ucznia o ocenie z ostatniej pracy bezpośrednio po jej wystawieniu.
3. Rodzice/opiekunowie prawni mogą uzyskać szczegółowe informacje o wynikach i postępach w pracy ucznia podczas indywidualnych kontaktów z nauczycielem (według harmonogramu spotkań przyjętego przez szkołę).

4. Uczeń nieobecny na sprawdzianie lub kartkówce z powodów usprawiedliwionych ma obowiązek przystąpić do sprawdzianu lub kartkówki na pierwszej lekcji po powrocie do szkoły lub w terminie wyznaczonym przez nauczyciela. W przypadku nieobecności dłuższej niż 1 tydzień do sprawdzianu lub kartkówki należy przystąpić w ciągu 2 tygodni. Zlekceważenie tego obowiązku uprawnia nauczyciela do wzięcia tego postępowania przy ocenianiu końcowym,
5. Ocena otrzymana za poprawę pracy pisemnej jest wpisywana zamiast oceny poprawionej, jeśli natomiast jest ona niższa ocena pozostaje bez zmian.
6. Uczeń ma obowiązek uzupełnić braki w wiedzy i umiejętnościach (wynikające np. z nieobecności) oraz notatki z lekcji, na której był nieobecny.
7. W przypadku ponad 50% nieusprawiedliwionych nieobecności na zajęciach, które uniemożliwiły uzyskanie przez ucznia oceny semestralnej lub końcowej, należy stosować przepisy ujęte w Statucie Szkoły.
8. Sposób poprawiania klasyfikacyjnej oceny semestralnej lub rocznej regulują zapisy Statutu Szkoły i rozporządzenia MEN.

VII. Zasady ustalania oceny śródrocznej

Oceny semestralne są ustalane po uwzględnieniu średniej arytmetycznej ocen cząstkowych oraz spełnieniu kryteriów ocen zawartych w wymaganiach edukacyjnych nauczycieli. Oceny końcoworoczne ustala nauczyciel na podstawie spełnienia kryteriów ocen zawartych w wymaganiach edukacyjnych określonych na dany rok szkolny.

Roczne oceny klasyfikacyjne z zajęć edukacyjnych są ocenami stopniowymi w skali:

1. stopień celujący - 6
 2. stopień bardzo dobry - 5
 3. stopień dobry - 4
 4. stopień dostateczny - 3
 5. stopień dopuszczający - 2
 6. stopień niedostateczny - 1
- Ustalając ocenę nauczyciel, biorąc pod uwagę wkład pracy ucznia, jego aktywność oraz frekwencję na zajęciach
 - Na koniec semestru nie przewiduje się dodatkowych sprawdzianów zaliczeniowych.

VIII. Wymagania edukacyjne z geografii:

Oceny klasyfikacyjne końcoworoczne ustalane są na podstawie wymagań edukacyjnych.